

Történelmi sorsunk sajátos helyzetéből következett, hogy a magyar múzeumok, kulturális életünknek ezek a büszke és nemzetközi jelentőségű intézményei nem a művészetet pártoló uralkodóház kezdeményezésére létesültek. Bécsben élő királyaink múzeum alapításai elsősorban dédelgetett császárvárosunkra korlátozódtak. Az a nagyértékű gyűjtemény, melynek alapjait még I. Ferdinánd 1556-ban vetette meg és amelyet utódai II. Miksa, Károly főherceg, Tiroli Ferdinánd, majd pedig a XVII. század közepén Lipót Vilmos főherceg jelentősen kiépítettek, a mult század második felében a bécsi Művészettörténeti Múzeum alapításához vezettek. Ugyanígy Savoyai Jenő belvederi palotájának műkincsei, vagy Albert szász-tescheni herceg világhírű rajz- és

metszetgyűjteménye is a nagyírú bécsi múzeumok létesítését mozdították elő. Ezekből a kincsekből egyetlen darab sem került annak idején Magyarországra, pedig a gyűjtemények gazdagodásához nem kis mértékben járult hozzá az a magyarság, amelyet évszázadokon keresztül az uralkodóház gazdaságilag a maga javára használt ki.

Királyaink Magyarországon csak a legszükségesebb kulturális tennivalókhoz járultak hozzá és így természetesen fölöslegesnek, sőt nem kívánatosnak ítélték a magyar múzeumok alapítását, mert ezek nemcsak a kulturális felemelkedést mozdították elő, hanem a magyar mult szellemi kincseinek meg-hitt otthonai is lehettek volna. Az ezeréves mult emlékeinek gyűjtése pedig nyilvánvalóvá tette volna, hogy a magyarság nem alább való más népeknél, sőt előkelő helyet foglal el a vezető kultúrnemzetek sorában. A múzeumok tehát fellegráiraivá váltak volna a megújodni kívánó nemzetnek és anyaguk révén nagyban hozzájárultak volna a nemzeti öntudat szításához. Erre pedig semmi szükség nem volt a soknyelvű Habsburg-birodalomban.

Amit az uralkodóház halogatott és elmulasztott, azt minden erejéből pótolni igyekezett a mult század elején mind jobban megerősödő reformnemzedék. Széchenyi Ferenc gróf lelkes kezdemé-

Budapestre vonatkozó ujságcikkek				Osztályozás
Szerző: Magyar				708
Cím: múzeumpártolás				Hely:
Forrás: Irta: Balás-Piry László				Idő: 118/19
(Hely) (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)				Személy:
1943. XI. 13.				Helyszám:

nyezésére született meg a Magyar Nemzeti Múzeum, amelynek anyagát a királyi támogatás helyett városaink, közületeink és a tehetős magánosok gazdagították. Különösen Jankovich Miklós és Pyrker László egri érsek adományainak köszönhető, hogy rövid idő alatt a régiségtár és a múzeumi képtár jelentős mértékben megnövekedett. A múzeum-pártolás terén sokat tett az 1840-ben megalakult Pesti Múzeum, majd az öt évre rá megalapított Nemzeti Képcsarnokot létesítő Egylet, melynek tagjai évi 5 forint tagdíjat fizettek minden ellenszolgáltatás nélkül. A szabadságharc rövid időre megakasztotta ugyan a szépen fejlődő gyűjtést, azonban már az ötvenes években a Nemzeti Képcsarnok Egylet tovább folytatta nemes munkáját. A vármegyék, városok és magánosok mellett 1871-ben az állam is jelentősen növeli a képtár színvonalát a híres Esterházy-gyűjtemény megvásárlásával. Alig egy évre rá a képtár újabb nagyértékű gyűjteménnyel gazdagodik, miután magába olvasztja Ipolyi Arnold püspöknek magángyűjteményét.

A millennium idején határozzák el, hogy az Országos Képtár helyébe az Országos Magyar Szépművészeti Múzeumot létesítik, amelynek épülete méltó keretül szolgálhat a magyar és külföldi művészek halhatatlan alkotásai

számára. Ugyanakkor fektetik le az Iparművészeti Múzeum alapjait is. E múzeumok fejlődését, mint kezdetben, úgy most is a magánosok és közületek adományai biztosítják. Két évvel az első világháború kitörése előtt alakult meg a Múzeumbarátok Egyesülete, amelynek tagjai, a fokozódó nehézségek ellenére is, számos nagyértékű mű-

tárggyal rótták le művészetszeretetük adóját. Miután az egyesület vagyont hadikölcsönbe fektették, Trianon következtében mindenét elvesztette és tagjai szétoszlottak. Helyükbe 1926-ban újabb műpártolók léptek, majd pedig két évre rá, megalakult a Művészeti Múzeumok Barátainak Egyesülete, amely 15 évi

csendben végzett, de rendkívül jelentős és eredményes munkálkodásáról most adott számot egy szakfolyóirat hasábjain.

Nem olvashatjuk megilletődés nélkül az Egyesület főtítkárának, dr. Oroszlán Zoltán egyetemi tanárnak érdekes beszámolóját. Ezekből a tudományosan konkrét sorokból nyilvánvalóvá válik, hogy a nyilvánosság előtt jóformán ismeretlenül működő Egyesület híven folytatja a nagy elődök lelkes múzeumpártolását és önzetlenül jelentős összegeket ajánlva fel, olyan műkincsekkel gazdagítják a magyar művészeti múzeumok anyagát, amelyet a szerény ál-

lami támogatásból lehetetlen volna megvalósítani. Annak ellenére, hogy alapító tagsági díja 2000 pengő és a rendes tagság évi 100 pengő, az Egyesületnek már a második évben 20 alapító tagja és 120 rendes tagja volt. Bár az elmúlt tizenöt év sem gazdaságilag, sem pedig gyűjtési szempontból nem volt kedvező, az Egyesület közel hetven nagyértékű magyar és külföldi műtárggyal gyarapította művészeti múzeumaink anyagát. Az alapszabálynak megfelelően a legnagyobb támogatásban a Szépművészeti Múzeum részesült. A negyvenhárom örökletétül átadott kép és szobor közül, hogy csak a legjelesebb műveket említsük, különösen kiemelkedik az a XV. századi felsőmagyarországi mesternek a domborműve, amely Krisztus siratását ábrázolja. Méltó párja az ugyancsak ebből a korból származó oltárszárny-tábla,

amely szintén egy felsőmagyarországi mesternek az alkotása. Igen értékes Bogdány Jakabnak csendélete, Mányoky Ádámnak önarcképe, Barabás Miklósnak, Borsos Józsefnek, Györgyi Alajosnak képmása, Madarász Viktornak meg-rázó erejű vázlata a „Hunyadi László siratása“-hoz, Benczur Gyulának növéréről festett, mesteri arcképe. A legnagyobb értékek közé tartozik Szinyei Merse Pál két családi portréja, melyek

közül az egyik feleségét, másik pedig atyját örökíti meg. Méltóképen egészítik ki a modern képtár anyagát Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Mednyánszky László és Rudnay Gyula zseniális ecsetjét dicsérő alkotások. A külföldi mesterektől vásárolt művek közül különösen kiemelkedik annak a XV. századi felsőolaszországi mesternek domborműve, amely a királyok hódolását ábrázolja. Mellette elegendő, ha csak a nevét említjük Andrea Riccionak, Dorffmeister-nek, Maulbertsch-nek Bastien-Lapage-nak, hogy érzékeltetni tudjuk, milyen sokféle korból és művészetből sikerült nagyértékű és hűzágpótló műtárgyat megszerezni a Szépművészeti Múzeum számára.

Az Iparművészeti és a Magyar Történeti Múzeum részére is nagyértékű ajándékozás történt az elmúlt 15 év alatt. Ezek közül különösen jelentős szerzemény az az 1692-ből származó kegyelvény, amely a szepesmegyei Hunfalváról került elő. A holicsi, nymphenburgi és bécsi porcellánok mellett ritka szép habántalak, sziléziai üvegek, 1600 körüli aranyozott ezüstpoharak, kisázsiai imaszőnyvek szerepelnek az ajándékok között. Az Egyesületnek sikerült megszereznie Párisból Hann Sebestyénnek 1675-ből származó rendkívül szép ezüstkupáját és a múlt század eleji magyar ötvösmesterek legjelesebbjének, Szentpétery Józsefnek ezüst-

Szinyei-Merse Pál: A művész feleségének arcképe

készletét. A Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múzeum ugyanezen idő alatt három, selyemre festett vízfestménnyel gyarapodott. A közel hetven műtárgy szerzői közül a legtöbb magyar mester, míg a külföldiek közül nem egynek az alkotása magyar vonatkozású.

A Művészeti Múzeumok Baráti Egyesületének önzetlen munkája nagyjelentőségű a magyar múzeum-pártolásban, nemcsak azért, mert az elmúlt 15 év alatt jelentős művekkel gazdagították a nemzeti vagyont, hanem mert ez az Egyesület híven megőrizte azt az adakozó szellemet, amelyet egy századdal ezelőtt nehéz politikai viszonyok között élt elődeink lobbantottak fel. Múzeumainkat nem az uralkodóház, hanem a nemzeti közösség kultúraszertete hívta életre s ez a magasrendű szempont éltette száz éven át. Ezért van az, hogy múzeumainkat közel érezzük magunkhoz, mert létalapjukat magunk teremtettük meg.